

"MA'NAVIY MAKONNING FALSAFIY MUAMMOLARI"

Mirahmedova Shohida Nusratilloevna

Toshkent viloyati, Chirchiq davlat pedagogika universiteti erkin tadqiqotchi,

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ma'naviy makon tushunchasi, uning ma'no-mazmuni hamda mamlakatimizda yangi ma'naviy makonni yaratish borasidagi asosiy vazifalar ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *Yangi O'zbekiston, ma'naviy makon, ilm-fan, ijtimoiy islohotlar.*

Hozirgi kunga kelib dunyoning turli mintaqalarida ma'naviy sohadagi tahdidlar, mafkuraviy xurujlar avj olib bormoqda. Madaniyat niqobi ostida ming yillar davomida avlodlardan avlodga o'tib kelgan ma'naviy qadriyatlarga putur yetkazish, ularning jamiyat hayotidagi ahamiyatini kamaytirish orqali butun butun xalqlarni ma'naviyatsizlik qo'riga tortish, ma'naviy-axloqiy tanazzul holatiga tushirish holatlari uchramoqda. Ushbu holatlarning oldini olish maqsadida jamiyatning har bir fuqarosi ma'naviy islohotlarning faol ishtirokchisi bo'lishi, jamiyatda mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan ma'naviy bo'shliqni bahamjihatlikda to'ldirishi maqsadga muvofiqdir. Shu maqsadda mamlakatimizda oxirgi yillarda ma'naviy islohotlarga alohida ahamiyat qaratilib, xalqimizning ma'naviy dunyoqarashini yuksaltirish, yosh avlodni kitob va ilm-fanga oshno qilish orqali yangi ma'naviy makonni vujudga keltirish borasida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Zero, "ma'naviyat – jamiyatdagi barcha siyosiy-ijtimoiy munosabatlarning mazmuni va sifatini belgilaydigan poydevordir.

Jamiyatdagi ma'naviy yangilanishlar har bir insonni qalban-ruhan ezgu maqsadlar yo'lida birlashtirishga xizmat qiladi. Bu yo'lda milliy g'oya, milliy ma'naviyat har bir xalqning amaliy dasturiga aylanadi. Birlashgan jamiyat yuksak metin qoyadek sobit turadi, birlasholmagan jamiyat qumday sochilib ketishi mumkin. Har bir mamlakatni, avvalo, birlashgan fidoyilar yuksaltiradi!

Yangi yilning dastlabki kunlari ana shunday oydin niyatlar bilan boshlandi. O'tayotgan kunlar hayotimizni har tomonlama tahlil qilishni taqoza etmoqda. Shukronalar bo'lsinki, bizning sarhisob qiladigan, xulosa chiqaradigan, ibrat oladigan qadriyatlarimiz etarli. Ayniqsa, keyingi yillar mustaqil yurtimiz tarixida alohida qayd etiladigan yorqin voqealarga boy bo'ldi.

Bugungi kunda ma'naviyat bilan bog'liq masalalar tobora dolzarblashib bormoqda. Bu, o'z navbatida, yangi Uyg'onish davri poydevorini yaratish jarayonidaeng rivojlangan jamiyatlar talabiga javob beradigan, erkin va hur fikrli, zamonaviy ma'naviy makonni shakllantirish zarurati nihoyatda muhim masalaga aylanayotganidan dalolat beradi.

Ma'lumki, muqaddas dinimizda jaholatga qarshi ma'rifat asosida, ma'naviyatsizlikka qarshi yuksak ma'naviyat asosida kurashish g'oyasi ustuvor

ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, mazkur ilmiy markazlar tomonidan bugungi kunda islom faylasuf-olimlarining qo'lyozma asarlarini tadqiq etish, buyuk sarkardalarimizning jasorati va harbiy merosini o'rganish, muqaddas dinimizning sof insonparvarlik g'oyalarini namoyon etish, ekstremizm, terrorizm, aqidaparastlik va mutaassiblik kabi illatlarga qarshi kurashda ajdodlarimiz tomonidan qoldirilgan boy ma'naviy merosdan foydalanish masalasiga alohida ahamiyat qaratilib kelinmoqda.

Ma'naviy makonning falsafiy muammolari, insonning mavjudotga oid munosabatlarini tushuntirishda boshqa sohalardagi muammo ve muzokaralar bilan ham bog'liq bo'ladi. Bu muammo va muzokaralar inson hayoti, qadriyatlar va amallarining asosini belgilashda katta ahamiyatga ega bo'ladi Ma'naviy makonning falsafiy muammolari, inson fikrining o'z maqsad va ma'nosi haqida ko'rsatgan tarzlar va qiyofalar bilan bog'liqdir. Bu muammolar odatda quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Ma'nosi haqida aniq cheklovlar: Ma'naviy makonning ma'nosi, har bir inson uchun shaxsiy va moslashtirilgan bo'lishi mumkin. Bu esa, har bir insonning ma'nosi haqida cheklovlar yuzaga kelishi va bu tushunchani aniqlashda muammo tug'dirishi mumkin

2. Maqsadni aniqlash: Har bir inson uchun hayotdagi maqsadi o'zgarmasdir. Biroq, bu maqsadni aniqlash va uni amalga oshirish muammolarga olib kelishi mumkin.

3. Obyektivizm va subjektivizm: Ma'naviy makonning maqsadi, obyektiv holatlarda moslashuvchan bo'lmasligi mumkin. Bunda obyektivizm va subjektivizm konseptlari orasidagi muammo yuzaga kelishi mumkin.

4. Zamonaviylik va traditsionallik: Ma'naviy makonning falsafiy muammolari, zamonaviylik bilan traditsionalizm konseptlari arasidagi davlatni tartibga soluvchi masalalar yuzaga kelishi mumkin.

5. Ijtimoiy va shaxsiy maqsadlar: Ma'naviy makonning falsafiy muammolari, ijtimoiy maqsadlar bilan shaxsiy maqsadlar o'rtasidagi muammo yuzaga kelishi mumkin.

Bu faqat bir nechta misollar bilan ta'minlanmagan, chunki ma'naviy makonning falsafiy muammolari juda ko'p va murakkab bo'lishi mumkin. Bu muammolar jamiyatda, siyosatda, madaniyatda va boshqalar sohalorida yuzaga kelishi mumkin. Ma'naviy makonning falsafiy muammo o'zining haqiqiy, ma'noli va tushunchali bir mazmunini topishda yashaydigan muammolar to'plamidir. Bu, ayrim maqbul falsafiy savol va mavzularning izohlilari yoki tushunishlari kabi tartibga solinadigan aniqlik va qarashlilikni ta'minlashda ko'p paydo bo'ladi.

Bunday muammolar asosan hayot, mavjudot, odamlar, haqiqat, erkinlik, adolat kabi umumiy mavzular bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bu muammolar odatda filosofik muzokaralarda, ma'rifiy majlislarida yoki kitoblarida paydo bo'ladi. Ma'naviy makonning falsafiy muammosi odatda shu manoda tushuniladi: insonning rohatlanishi uchun qanday harakatlanishlar kerak? Erkinlik nima? Xayol va haqiqat nima aloqador? Qiziqarli hayotda insonning maqsadi nima? Bu muammolar tarafidan

ko'rsatilib turadigan fikrlar va javoblar odamlarning hayoti va qarama-qarshiligidan tashkil topishi mumkin. Bu jarayon boshqa mavzulardagi tartib va munosabatlarni ta'sir etishiga olib keladi, chunki bu falsafiy muammo esa inson fikrlari va fikrlash usullari bilan bog'liq bo'ladi.

Barchamizga ma'lumki, bugungi kunda hayotimizni virtual makondan, media olamdan ayro tarzda tasavvur qila olmaymiz. Mediamakon bitmas-tuganmas bilim, ma'rifat manbai. Shu bilan bir qatorda, milliy mentalitetimizga zid bo'lgan, qadriyatlarimiz, ma'naviyatimizga ziyon yetkazuvchi, destruktiv g'oyalarni targ'ib qiluvchi materiallar ham kam emas. Shularni hisobga olgan holda, bugungi kunda milliy media tizimini takomillashtirish, boy tariximizni, shonli o'tmishimizni, bebaho ma'naviy merosimizni internet olamida keng targ'ib qilish, virtual olamda yoshlar uchun xavfsiz, sof ma'naviy makonni yaratish masalasi kun tartibiga chiqmoqda. Bularni hisobga olgan holda, oliy ta'lim tizimida mediasavodxonlik va axborot madaniyatini shakllantirishga qaratilgan qator darslar o'qitilib kelinmoqda

Xulosa qilib aytganda, ma'naviyat murakkab ijtimoiy hodisa bo'lib, uning taraqqiyotiga juda ko'p omillar – siyosat, iqtisod, fan, axloq, san'at, din kabi hodisalar bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu omillardan oqilona foydalanish, ulardan “yangi ma'naviy makon”ni yaratish yo'lida foydalanish ma'naviyatli davlat, farovon xalq sifatida shakllanishimizga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent “O'zbekiston” nashriyoti, 2021. – 464 bet.
2. E. Umarov. Ma'naviyat asoslari. – Toshkent: “Sharq” nashriyoti, 2005. – 128 bet.
3. A. Erkayev. Ma'naviyat — millat nishoni. – Toshkent, “Ma'naviyat”, 1997. – 166 bet.
4. O. Musurmonova. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent, “O'qituvchi”, 1996. – 227 bet.
5. Mizrob Bo'ronov “O'zbekistonda ma'naviy-ma'rifiy siyosatning tadrijiy rivojlanishi” Toshkent, “Ma'naviyat” 2016 y.[4-bet]
6. Ma'naviy yangilanish –bunyodkorxalqimiz qudrati, o'zaro birdamlik ruhidagi ezgu intilishlarida namoyon bo'lmoqda